

WAAIER IVOOR VERNIS MARTIN, XVIII^{de} EEUW.
 VERZ. MEVR. DE DOUAIRIÈRE A. SNOUCK HURGRONJE, GEB. BOREEL.

Het schoonst van kleur, althans het rijkst, het diepst, haast van juichende pracht, was het kleine schoorsteenornament, de diptiek in email van Limoges, de kruisiging en kruisafneming van Christus naar Albrecht Dürer voorstellende.

Als de schitterendste moderne kleuren is het email, in de warm-bruine omlijsting. Van een diep-ultramarijn blauw, met donker turkeois, dat hier en daar even naar felgroen toe gaat. De teekening is er met dof-donkerbruin in aangebracht. Het kruis, in warm-okker, overspant de tegels en zilverend-wit zijn de figuren, het naakte lichaam van den Christus en de weenende koppen der vrouwen.

Dof oud-purper, met okeren glanzingen zijn sommiger gewaden, naast purperpaarse, blauwe en groene. Het is alles als één diep-warme tint.

Het mooi-sobere in de teekening van de bergen en boomen en van het water, zooals dit het land ingrijpt, doet steek aan de wijze van teekenen der Japanners denken.

Een heerlijk gevoel van lijnverhouding, van evenwicht is er tevens in de compositie.

In de kruisafneming zijn de lange neergaande lijnen van den hangenden Christus, van den doek waarmee hij van het kruis wordt neergelaten en van de plooiën der gewaden; terwijl in den anderen tegel de liggende Christus is gegeven en de buigende, de uitgaande lijnen van de kleederen der zittende vrouwen. Over de beide tegels verloopt van links naar rechts de afdalende lijn van het bleek-grijze licht van het naakt.

A. O.

HET STEDELIJK MUSEUM TE AMSTERDAM.

Het Stedelijk Museum te Amsterdam, genaamd Suasso, is nu juist geen pronkjuweel van architectuur, zelfs is binnen in het beroemde valsche licht op de trap een wansmaak van onnaspeurbare herkomst aan het woord, — maar het heeft goede zalen, en kon, dunkt me, met hetgeen er hangt, prettig gevuld zijn. Er zijn niet of weinig in-

tieme hoekjes, maar het mag grif worden toegegeven, dat de moderne schilderkunst daar niet om vraagt. Intusschen; ik herinner me dat vroeger b.v. een paar kleine Decamps in zulk een klein zaaltje hingen, en meer werk uit dien tijd, vooral Fransch. Dat was beter, dunkt me, dan er Isaac Israëls onder te brengen, die zeker niet in het beslotene en rustige het best op zijn plaats is.

Maar het geheele museum, zaal na zaal, ik kan het niet helpen, doch het doet mij aan of er permanent verhuizing of schoonmaak op handen is. Er is te weinig systeem in de hangerij van de goede werken, en dan welk een raar allegaartje biedt bijna elke wand! Er zijn wanden vrijwel leeg, andere overvol; kapitale stukken hangen in een hoekje, schetsjes beheerschen muren. Als voorbeeld van het goede dat te bereiken is, kan men den muur nemen met de Breitners. Waarom doet die zoo weldadig aan? Vooreerst natuurlijk door de qualiteit der stukken zelf, die twee prachtige naakten, elk zoo meesterlijk lichtend, en zoo inééns neergezet; verder die twee grootsche stadsgezichten (zooveel monumentaler dan die geestige, verrukkelijk gedane studies in de bruikleencollectie van dr. Esser) vooreerst daardoor zeg ik, maar ook door het rationeele van de bijeenvoeging.

Komt men er nu altijd door telkens het werk van een meester bij elkaar te hangen? Natuurlijk niet. Neem de zaal met het werk van Jozef Israëls. Die is bepaald slecht. Dit is te erger daar ze blijkbaar als een soort tempel aan dien meester gewijd, is te beschouwen, hij zelf zit, door Leenhoff geboetseerd (met de per ongeluk te lang uitgevallen beenen), naar de buitengewoon hinderlijke muur te kijken, die naast elkaar „De Zoon van het Oude Volk”, „de Saul en David” en „Eva en de Slang” vertoont. De beide eerste laten hier, zoo naast elkaar gehangen, te zamen een blauwige kalkachtige massa zien. Daar gelaten nog dat de „Zoon van het Oude Volk” een machtig dramatische figuur

is, die stellig het best alleen gelaten ware, en door de drukkere larmoyante pathos van de „Saul en David” wordt overdonderd, komt van de kleurexpressie dezer schilderij zoo niets terecht, omdat de rijke grijzen ervan nu naast de grijzen van den buurman in hun werking geheel verlamd worden. Ook dat de doeken vrijwel even hoog zijn, doet kwaad, de „Zoon van het Oude Volk” wordt er klein door. En de „Eva”, kleuriger, maakt die beiden nog grauwer. Het is een naar aspect, dat die zaal biedt.

Een dergelijke fout is begaan door het decoratieve werk van Derkinderen hoog te hangen, met een gansche rij schilderijen van meestal impressionistische opvatting er onder. Het plaatsen van een werk als dit in een museum is een pis-aller, het is alleen verdedigbaar als men het zooveel mogelijk isoleert en het niet behandelt als een willekeurig schilderij. Om nog niet eens ervan te gewagen dat het waarlijk in een gezelschap gekomen is, dat het (een paar Bauers uitgezonderd) zeker niet de verschuldigde eer bewijst.

Trouwens, er is bij de aanwinsten der laatste jaren naast veel rijps, zoo overwegend veel groens, dat men zich afvraagt of het stedelijk museum van een gemeente, zoo representatief als Amsterdam, nu waarlijk maar alles moet herbergen. De methode van verzamelen en rangschikken is naar mijn innige overtuiging, geheel en al verkeerd. Trots al wat er hangt, maakt het museum een leegen indruk, en het was werkelijk beter geweest een paar zalen dan maar te sluiten, en wat kieskeuriger te zijn in het aannemen. Twijfelachtig schijnt het mij reeds, of het eens museums is, zelfs zulke geniale studies als die van Breitner, zoo ruim gehangen, onder precies dezelfde voorwaarden als zijn beste schilderijen te plaatsen. Maar de zaal, door deze après tout toch te incomplete en slordige é b a u c h e s half ingenomen, biedt aan onze verbaasde oogen muren, met ander werk, geplaatst zoo ruim en ruimte-beheerschend als gold het een bijzondere schat van

het museum, en wel vage, woeste en virtuose Spielereien van een schilder D. Ocker, die het telkens over een anderen boeg gooit, nu eens Rembrandt, dan Thys Maris pasticheert, maar nergens overtuigd en zuiver genoeg blijkt om geduld te worden in een museum waarnaar dan toch vreemdelingen ter kennismaking met de moderne hollandsche schilderkunst zijn te verwijzen. Ik vraag mij af wat er aan deze goedkoope symboliek, die zich (ofschoon niet ontbloot van bekwaamheid in het technische) tot in het kinderachtige op de ouden inspireert, en die de truc in de plaats stelt van de doorleefde expressie, wat er aan deze spiritistische kladderij is, dat naast zelfs de geringste schets van Breitner een plaats verdient.

Ik zal niet in bijzonderheden treden aangaande de andere werken van jongeren, hier m.i. met miskennis van de roeping eener dergelijke instelling klakkeloos opgehangen. Men kan in velen hunner zekere veelbelovende eigenschappen gaarne erkennen en desniettemin hun vertegenwoordiging hier voorbarig achten. Het komt mij voor dat bij het vormen van deze collectie werkelijk wel wat te veel aan het toeval is overgelaten, en dat men te blij is met aanwinsten quand-même. Wel wil het ongeluk dat dit museum in een vroege misstap van Haverman, een vergissing van Kamerlingh Onnes, en nu weer in twee griezelige nageboortes van de Vierjaarlijksche (de dame van Gerard Muller en de zoete jongen van Phillipott) eenige zeer omvangrijke hebbedingen bezit, die moeilijk in een hoekje te duwen zijn, maar er is toch nog genoeg goeds om te veroorloven het een iets beter figuur te doen maken.

Het stelsel, dat er den laatsten tijd gevolgd is bij het completeeren is in beginsel zoo sympathiek, dat het bijna gevaarlijk is deze dingen te zeggen, ik zou dan ook niet graag misverstaan worden en wil gaarne hulde brengen aan het initiatief van hen die gezorgd hebben dat eenige belangrijke werken van jongeren een plaats vonden in dit Amsterdamsch museum van moderne kunst.

Niet anders dan toe te juichen is het feit, dat een zeer goede keuze uit het werk van Jan Sluyters hier doet kennis maken met het krachtigste dat onze moderne schilderkunst opleverde; de fijne van Beevers zal ieder hier gaarne verwelkomen, dat van Tjipke Visser hier eenige beeldjes zijn ondergebracht doet weldadig aan (waar blijven Mendes da Costa en Zijl?) een vroeger werk van Piet Mondriaan is hier zeer op zijn plaats, en het oude damesportret van Spoor verdient de onderscheiding evenzeer. Maar over het geheel is men te allemansvrindelijk te werk gegaan bij het toelaten van jongeren en provinciale celebriteiten in dezen kring.

Het is toch stellig geen persoonlijke en tijdelijke opvatting, die den eisch zou stellen dat de straks genoemde schildering van Derkinderen, de beide forsche van Looy's, enkele verspreide Witsens, van hun mediocre omgeving werden verlost, en als een overzichtelijk geheel geplaatst. Perioden zooveel mogelijk bij elkaar gehouden, rekenschap gevend van den tijd en de opvatting bij het ontstaan, dat is dunkt mij bij groote tentoonstellingen en in musea de eerste eisch. Door daaraan te voldoen kan men nooit zoo heel ver misgaan. Er zijn scherp af te scheiden kleuropvattingen aan te wijzen, juist bij onze moderne kunst der laatste tientallen jaren. Men zie eens hoeveel beter het portret van Dr. Muller door Toorop tot zijn recht komt, nu het tusschen de Sluytersen hangt, dan vroeger, toen men het te zien kreeg na het doordwalen van zaaltjes met allerlei werk van twee perioden vroeger. Hoe is het mogelijk, vraag ik mij af, dat hier en daar zulke goede grepen zijn gedaan, terwijl het geheel zoo bij uitstek onplezierig is van schikking?

Het Museum moge door het terugnemen der bruikleenen van Eeghen een onherstelbaar verlies hebben geleden, aanwinsten van inferieuren aard doen er toch nog meer kwaad aan, en er staan toch nog genoeg completeerende nieuwe bezittingen tegenover om een respectabel geheel te vormen. De Ga-